

"הוספה לחיסור": חשבון פשוט

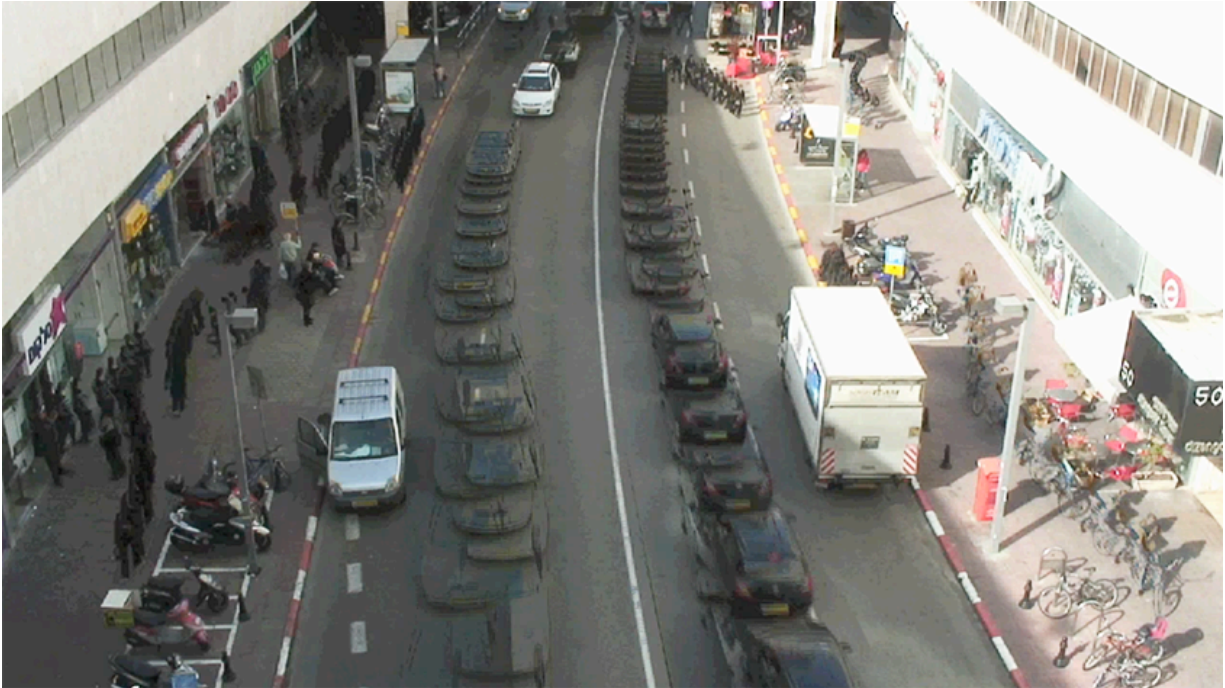
בתערוכה בגלריה קונטמפוררי יש כמה עבודות טובות של דורון גולן, פרנסיס אליס ואחרים, אך הן אינן מספיקות כדי להפוך אותה לטובה

12.06.2012

סמדר שפי

התחושה העולה מביקור בתערוכה "Adding to Subtract" (הוספה לחיסור), שאצר אורי דסאו בגלריה קונטמפוררי בתל אביב, היא של אקראיות ופיזור, תוך הסתמכות על אמנות שכבר הוכיחה את עצמה מבלי לתרום זויות התבוננות נוספת על משמעותה. בתערוכה נעשה שימוש במה שכבר אפשר להתייחס אליו כנוסחה - מעט עבודות בחלל יפה, איזון בין אובייקטים לעבודות וידיאו ובין אמנים בינלאומיים לישראלים, כותרת לועזית שיש לה ניחוח "מדעי" ואיצטלה פילוסופית, כך שנדמה כי אי אפשר לטעות יותר מדי. כשנכתב בטקסט התערוכה כי היא "אינה מבקשת לסכם או למצות תופעה או גישה כזו או אחרת באמנות העכשווית, אלא לספק 'הצעה להצעה'", נדמה שאנו נמצאים במחוזות הפרודיה.

מכל מקום, התערוכה מדגימה היטב את ההפרדה בין תערוכה טובה לבין עבודות טובות. שתי העבודות הבולטות בה הן "דיזי סנטרל" של דורון גולן מ-2011 ו"הפרדוקס של הפרקסיס (לעתים עשייה של דבר מה מובילה לכלום)" של פרנסיס אליס מ-1997. "דיזי סנטרל", עבודת וידיאו בשידור מעגלי שנמשכת ארבע דקות כמעט, ממחישה באופן מצמרר סיוט קולקטיבי. גולן צילם מהגשר המחבר את שני חלקיו של דיזנגוף סנטר, בניין שהזמן הקהה רק באופן חלקי את זרותו למרקם העירוני של תל אביב. משם, הוא צילם לכיוון כיכר צינה דיזנגוף, ולכיוון הנגדי - ההצטלבות של הרחובות דיזנגוף והמלך ג'ורג', אזור סואן ודחוס שמשמר תחושה של תל אביב של העבר, על החנויות הקטנות והשילוט הלא אחיד, לפני הפיכתה לעיר מעוצבת ובעלת ברק.

דורון גולן, "דיזי סנטרל" (פריים מעבודת וידיאו), 2011

גולן מכפיל דימויים של אנשים וכלי רכב אזרחיים. בהכפלה הוא צובע אותם באפור-חום עכור ויוצר מהם שרשרת שנראית כטורי צבא במצעד כיבוש או כשרשרת תאים חולה שמכפילה את עצמה בקצב מדאיג (ואפשר בהחלט לחשוב על דימויי הסרטן שמשמשים לדמגוגיה גזענית כשל חברת הכנסת מירי רגב). האובייקטים מוכפלים שוב ושוב ואז חוזרים ומתכנסים בעצמם בתנועת כיווץ והתרחבות מחרידה. התמונה יכולה להיקרא בהקשרים היסטוריים רבים אך מבטאת מעבר לכל חרדה עמוקה מכך שהמוכר ישתבש, שישות צבאית תפלוש ותשנה את זו האזרחית ושקריאת המציאות שלנו, שמסתמכת על שורת הנחות שאינן יותר מאשר אקסיומות, תוכח כמוטעית.

ההימנעות של גולן ממתן סימנים פוליטיים ברורים וההתמקדות במקום שאינו נקשר לקונטציה היסטורית בולטת - אלה מחזקות את האימה. בעבודה ניכר דמיון למגוון רחב של עבודות בסוגי מדיה שונים שתיארו את העיר המודרנית, מיצירות כמו "ניו יורק בוגי ווגי" של פיט מונדריאן מ-1943 (שחגגה את כוחה של העיר כיצירה אנושית בשעה שערי אירופה נחרבו בזו אחר זו) ועד לסרטי קולנוע כגון "מנהטן" של וודי אלן מ-1979 או סרטים שבמרכזם עיר דמיונית כמו "מטרופוליס" של פריץ לאנג מ-1927.

גולן הופך את החלל העירוני לחלל קונצפטואלי ומנכיח פרגמנטציה של חלקים בו. ההקבלה בין פירוק צורני להתפוררות של המוסר ברורה כמעט מאליה. הסרט מוקרן על שני קירות גדולים בקומה העליונה של הגלריה. ההצבה שלו כעבודות חוצות באחד מהאירועים העירוניים הרבים שתל אביב מתברכת בהם - מתבקשת.

בעוד גולן עוסק במאסה האנושית, הרי אליס מביא את מה שאפשר להתייחס אליו כסיפור או כמשל אחד. ב"הפרדוקס של הפרקסיס (לעתים עשייה של דבר מה מובילה לכלום)" אליס, אמן בלגי החי במקסיקו סיטי מאז שנות ה-80, מדבר על חוסר תוחלת. הוא גרר גוש קרח ברחובות מקסיקו סיטי במשך כמה שעות עד שהתמוסס (בניגוד לכתוב בטקסט, אין קשר בין זמן הפעולה לאורך הסרט). הוא חזר באופן סימבולי על מה שהוא סיפורם

של מיליוני עניי העיר שאין ברכה בעמלם והם סובבים בעיר עייפים, לעתים רעבים ומחכים לגאולה שלא תגיע.

כמו הקרח, מדובר באנשים שלמעשה נעלמים בלי להשאיר עקבות והשאלה אם יהיו או לא אינה מעלה או מורידה. האמירה הספקנית על אמנות כפעולה שמשקלה בעולם מוטל בספק נקראת ממרחק הזמן כמינורית. אליס ממשיך ליצור ב-15 השנים שחלפו מאז יצירת עבודה זו.

שם התערוכה נלקח מכותרת סדרה של עבודות גריד של בני אפרת מסוף שנות ה-60 ושנות ה-70, רובן על נייר מילימטרי. בעבודות אלה נעשה שימוש בטכניקה של מחיקה כדי ליצור צורה, בדרך כלל בצורת איקס שמסמנת כעין הכפלה של מחיקה, פסילה והרחקה. העבודות שעוסקות בסימון של אין מעניינות אך משהו באופן ההצגה שלהן הפעם אינו עושה עמן חסד, כך שמעניין יותר לדון בהן מאשר לצפות בהן.

עוד מציג בתערוכה לותר המפל, אמן גרמני הפועל בברלין וזוכה להערכה נרחבת למדי שאיני שותפה לה. הדמויות האנושיות שהוא יוצר הן ספק צלליות (תחום שיש לו היסטוריה ארוכה באירופה ומחוץ לה), ספק דמויות ממטווח או תפאורה. הן צבעוניות, נעימות ולא ממש מעניינות. השם שניתן לעבודות, "סטיקס", כשם הנהר מהמיתולוגיה היוונית שבו המתים מפליגים לארץ השאול, אינו הופך אותן ליותר מזה.

"Adding to Subtract" - אוצר: אורי דסאו. גלריה קונטמפוררי בתל אביב (הרצל 117).
שעות פתיחה: ימים שני עד חמישי, 11:00-19:00; שישי, 10:00-14:00; שבת,
11:00-14:00. עד 14.7